

Fritidssamrådets
konference og
årsmøde

Comwell Odense

28. oktober 2021

Malene Thøgersen



Foto: Getty Images

UDFORDRINGER OG POTENTIALER I AFTENSKOLEN

Et blik på aftenskoleområdet karakteristika



Videncenter
for Folkeoplysning

www.vifo.dk

UNDERSØGELSER PÅ AFTENSKOLEOMRÅDET

AFTENSKOLERNES PERSPEKTIV



KOMMUNALT PERSPEKTIV



KURSISTERNES PERSPEKTIV





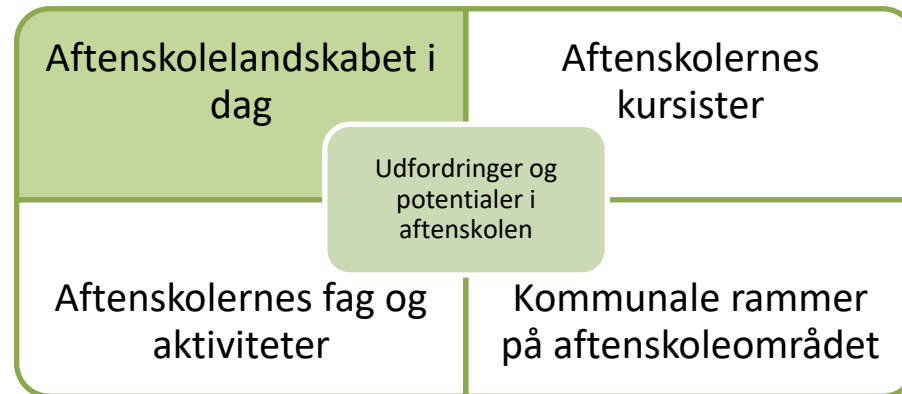
DAGENS FIRE TEMAER





TEMA 1:

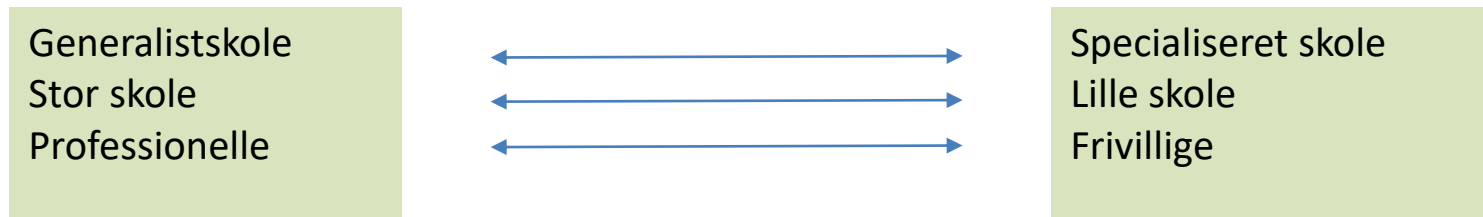
AFTENSKOLELANDSKABET I DAG



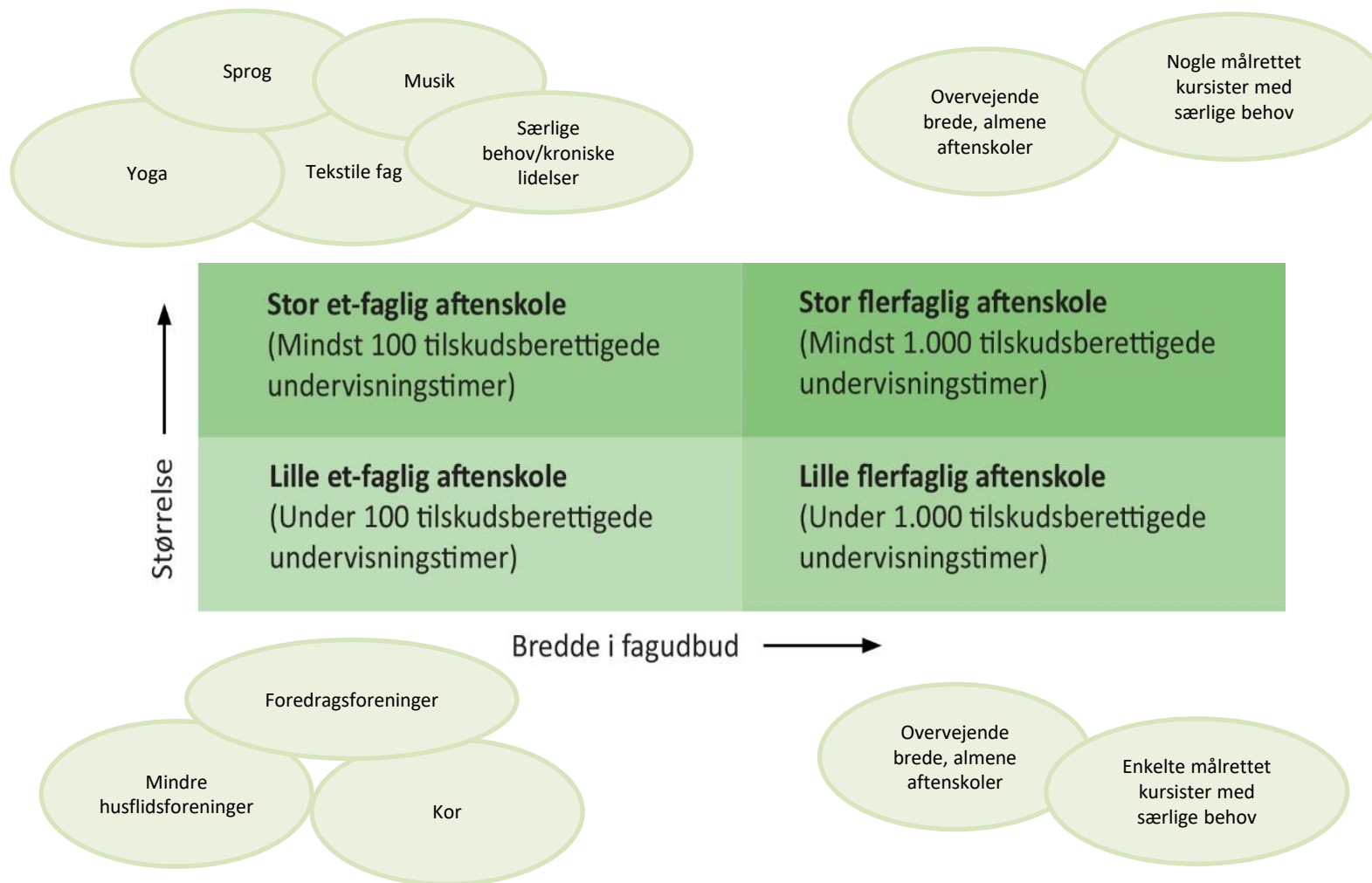


DET MANGFOLDIGE AFTENSKOLELANDSKAB

Tre dimensioner i aftenskolernes profiler



DET MANGFOLDIGE AFTENSKOLELANDSKAB





ANTALLET AF AFTENSKOLER PÅ LANDSPLAN HAR VÆRET FALDENDE OVER TID

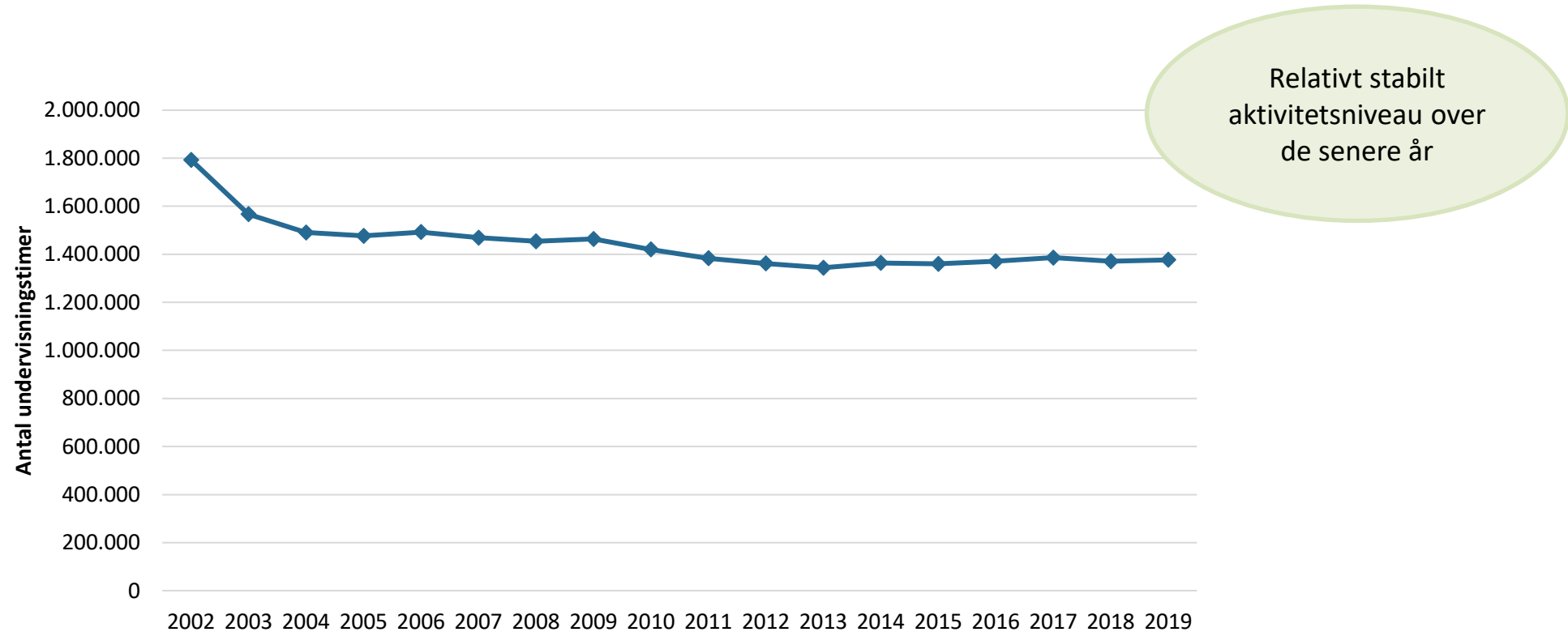
Opgørelser over antal aftenskoler i Danmark

Undersøgelse	Antal aftenskoler
1996 Udviklingscentret for folkeoplysning og voksenundervisning (1997) – aftenskoleundersøgelse	2.645
2017 Videncenter for Folkeoplysning (2018) – aftenskoleundersøgelse	1.080

Størst fald uden for de større bykommuner

Størst fald uden for de landsdækkende oplysningsforbund

UDVIKLING I AKTIVITETSNIVEAUET I DE FEM LANDSDÆKKENDE OPLYSNINGSFORBUND 2002-2019



Kilde: Oplysningsforbundenes Fællesråd



STORE FORSKELLE PÅ TVÆRS AF LAND OG BY

Aftenskolernes udbredelse og aktivitetsniveau

	Gennemsnitligt antal indbyggere pr. undervisningstime	Gennemsnitligt antal indbyggere pr. aftenskole
Yderkommune	12	4.041
Landkommune	9	3.894
Mellemkommune	7	6.622
Bykommune	7	5.797
Total	8	5.086

Tabellen viser antal indbyggere pr. undervisningstime (n=83 kommuner) og antal indbyggere pr. aftenskole (n=91 kommuner) – fordelt på kommunetyper.

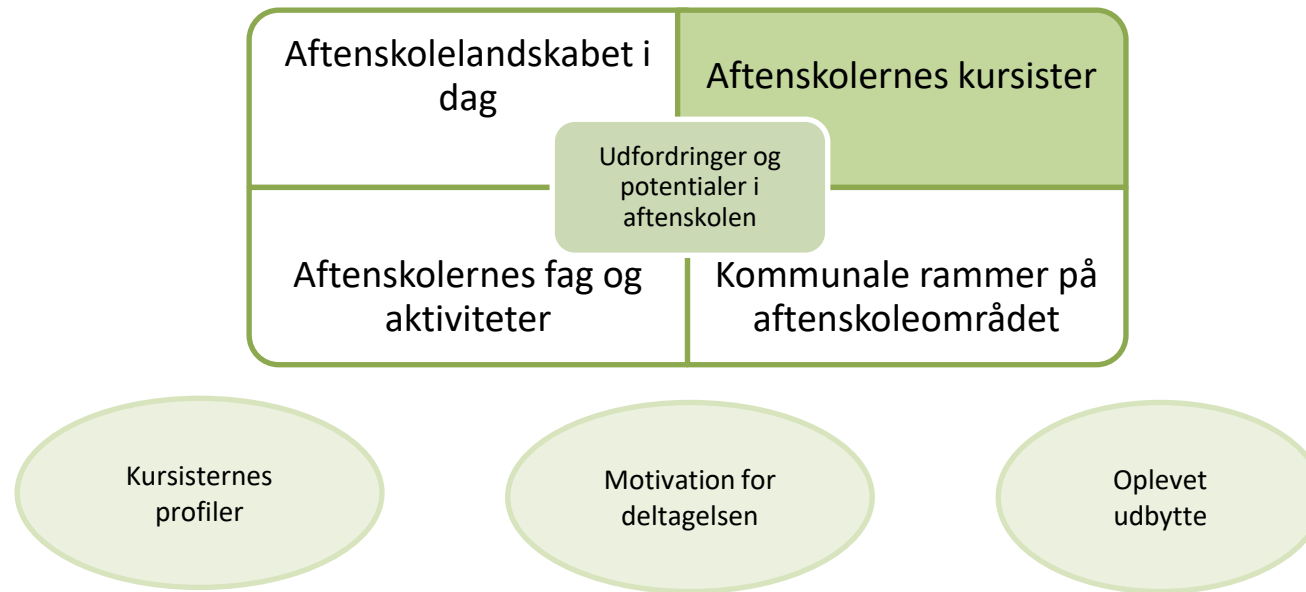
Relativt flest undervisningstimer i mellem- og bykommuner

Relativt flest aftenskoler i yder- og landkommuner



TEMA 2:

AFTENSKOLERNES KURSISTER



HVEM ER KURSISTERNE?

- 12 pct. af borgerne går i aftenskole
- Gennemsnitsalderen er 59,9 år
- 79 pct. er kvinder

(Landsdækkende undersøgelser: Pilgaard & Rask 2016, Ibsen & Østerlund 2015)

- Kursisterne er generelt veluddannede og ressourcestærke
- Aftenskolen er typisk en af mange fritidsaktiviteter
- Meget loyale kursister

(Aftenskoleundersøgelser i Aalborg og Vordingborg Kommuner)

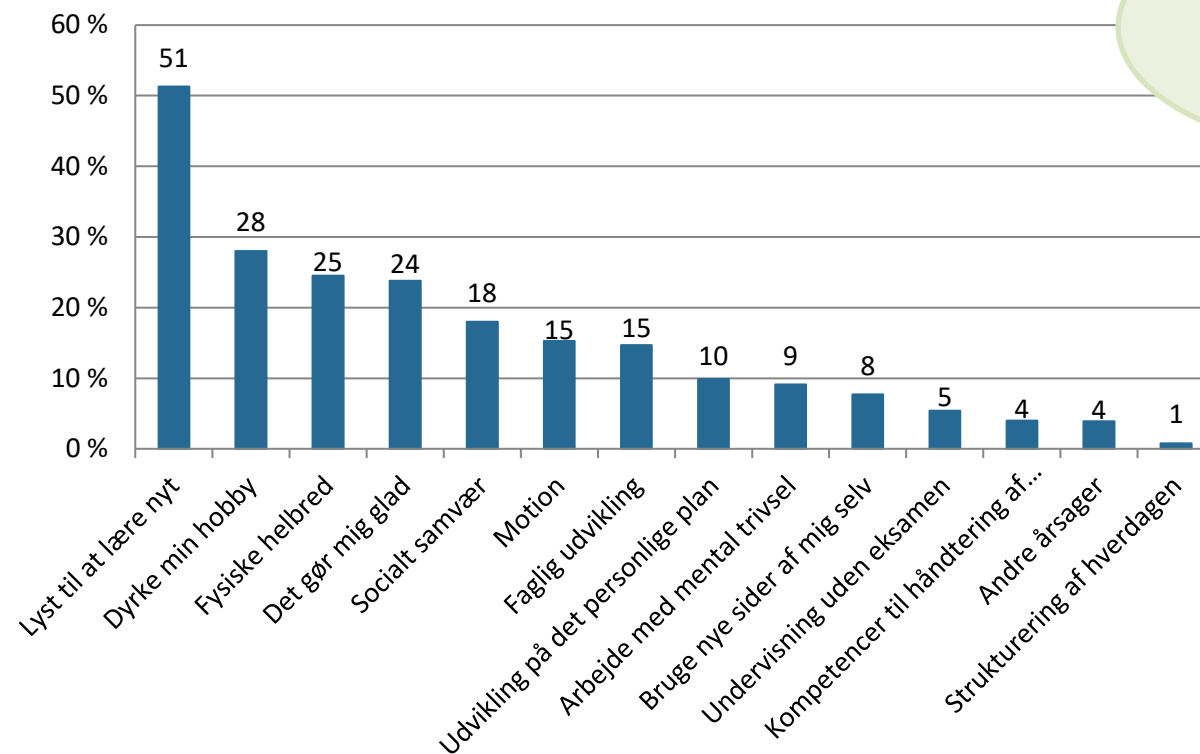
Kulturvaneundersøgelserne:
Deltagerne er blevet 12 år
ældre mellem 1993 og 2012



Foto: FOKUS

HVORFOR GÅR KURSISTERNE PÅ AFTENSKOLE?

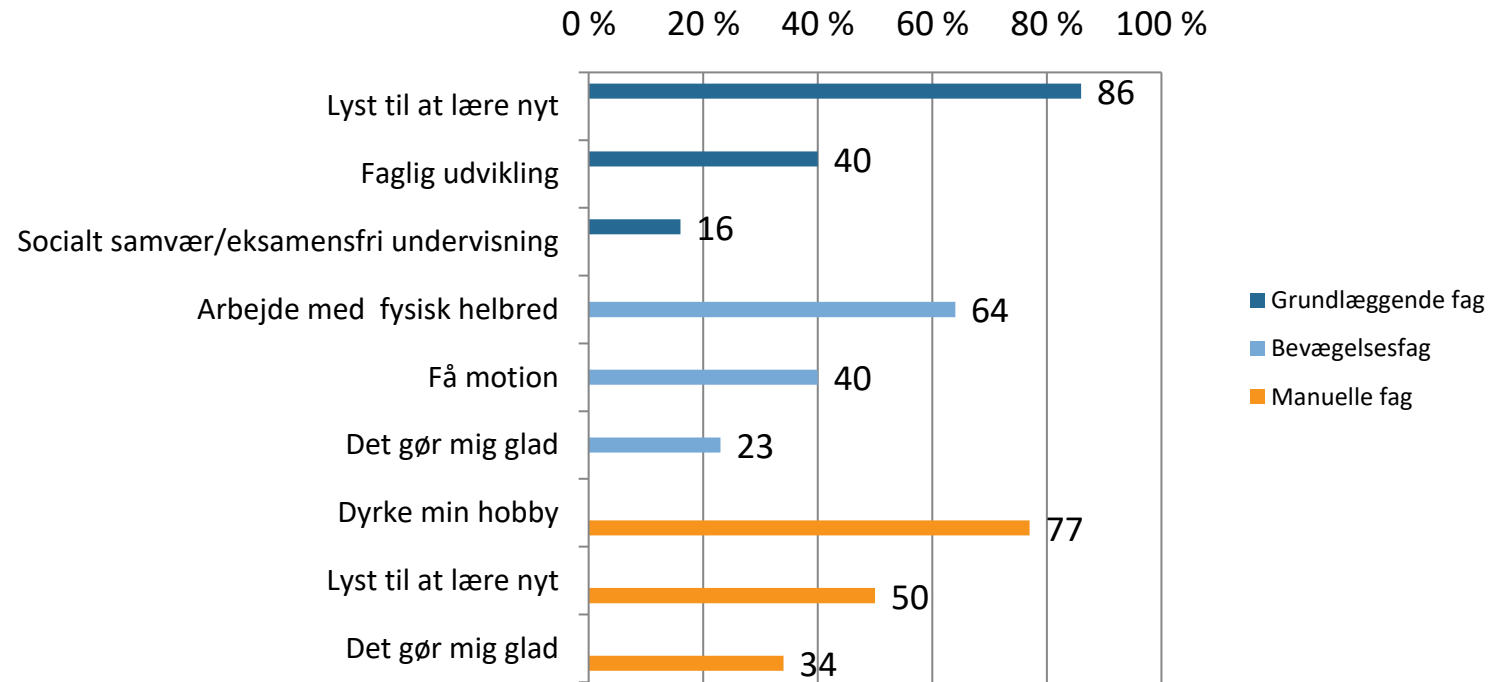
Årsager til at gå på aftenskole (pct.)



Aftenskolekursister vil lære nyt

Søjlerne viser, hvor stor en andel af respondenter, der har angivet de respektive årsager til, at de går på aftenskole (i pct.). Kursisterne har haft mulighed for at sætte maksimalt tre kryds. n = 1025. Undersøgelse af aftenskoleområdet i Aalborg Kommune (Bjerrum & Thøgersen 2016).

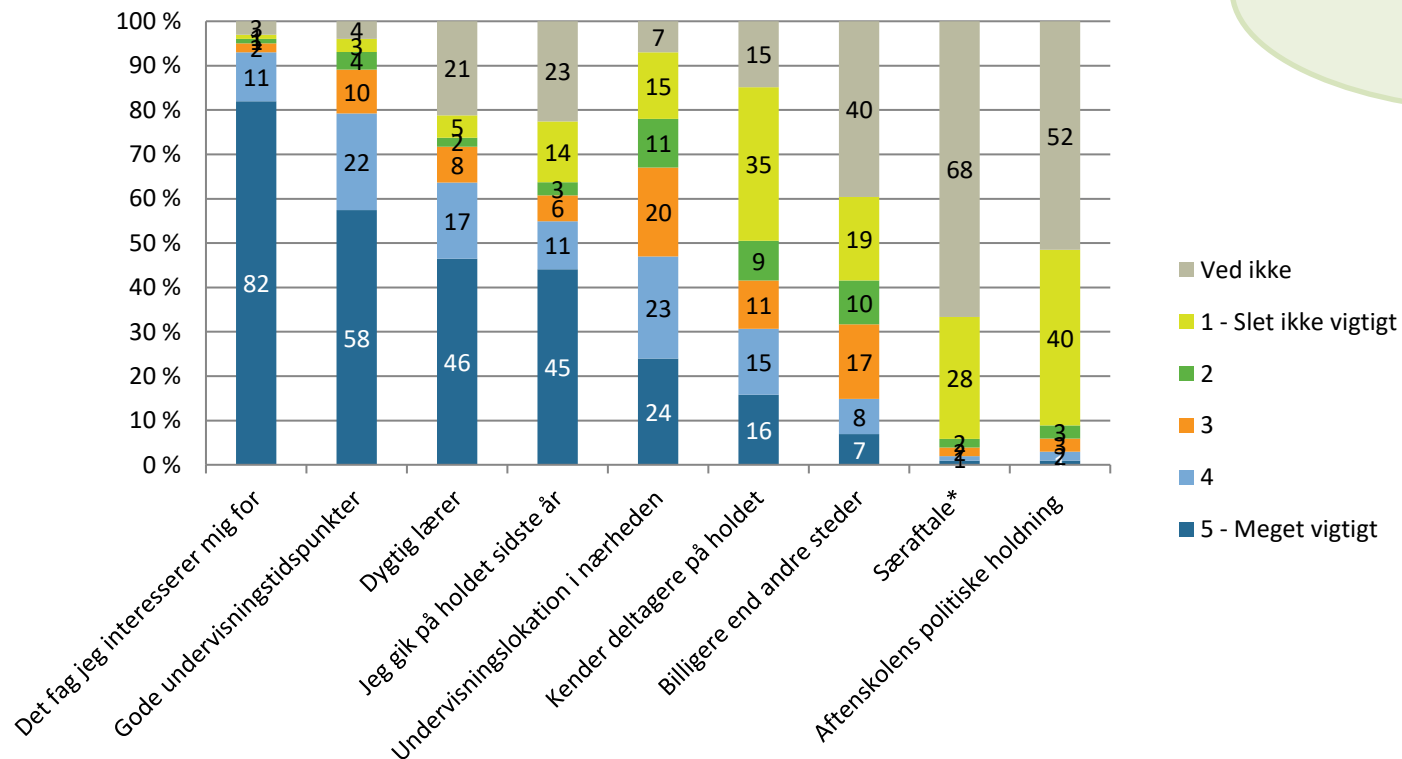
FORSKELLIGE BEVÆGGRUNDE PÅ TVÆRS AF FAG



Figuren viser de tre årsager, som flest kursister vælger fordelt på fag. n for: grundlæggende fag = 250, bevægelsesfag = 374, manuelle fag = 242

VIGTIGE FAKTORER FOR VALGET AF HOLD

Vigtighed af forskellige faktorer for valget af hold (pct.)

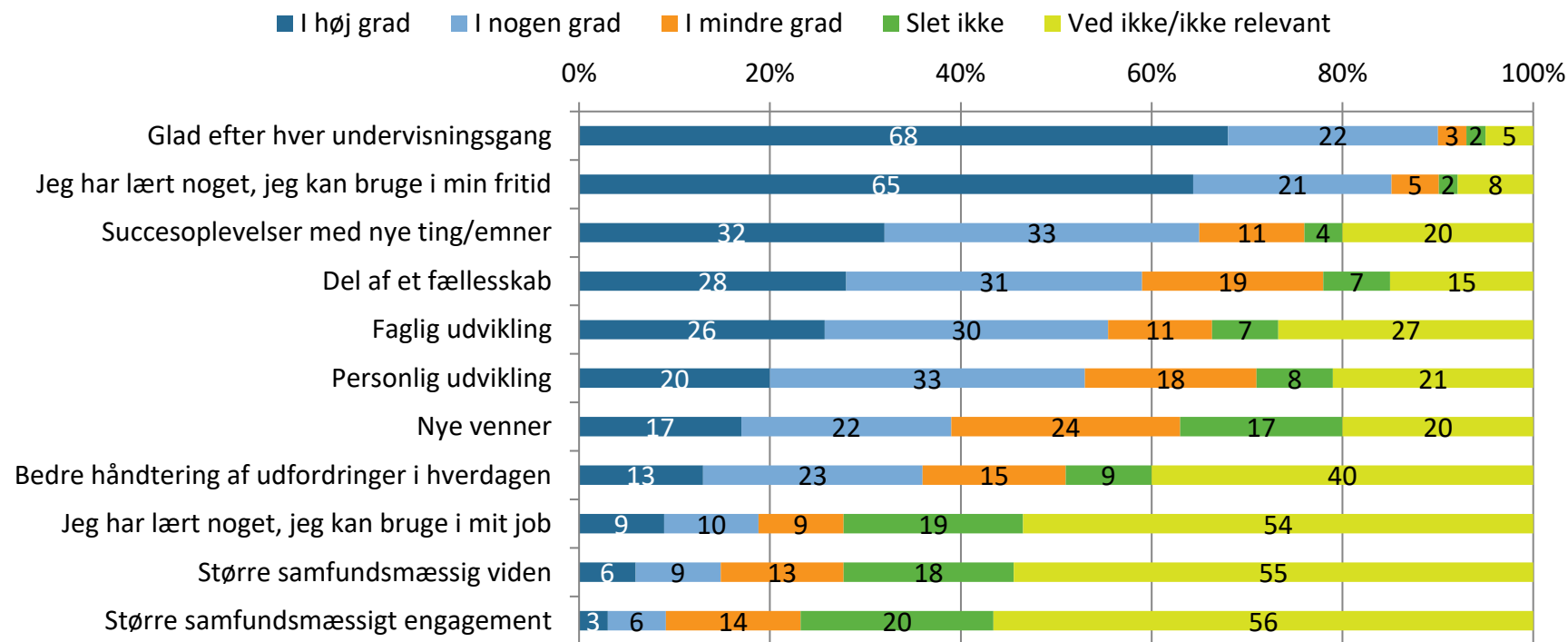


Den faglige interesse er i centrum

Figuren viser, hvor vigtige de respektive grunde var for valget af hold (i pct.). Spørgsmålsformulering: "Vurder hvor vigtige følgende grunde var for valget af dette hold" (det hold kursisten sidst har været til undervisning på). *Særaftale ml. aftenskolen og arbejdsplads/uddannelsessted. n = 944.

KURSISTERNES UDBYTTE AF AFTENSKOLEUNDERVISNINGEN

Glæde og læring er
det væsentligste
udbytte

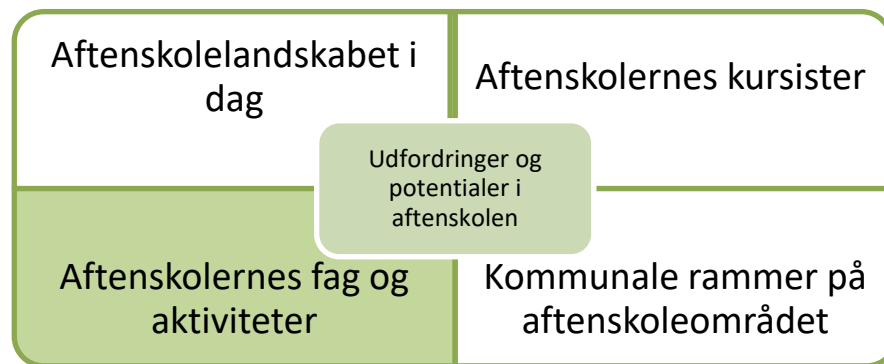


Figuren viser fordelingerne på spørgsmål om kursisternes udbytte af deltagelse i aftenskoleundervisning (i pct.). n = 887



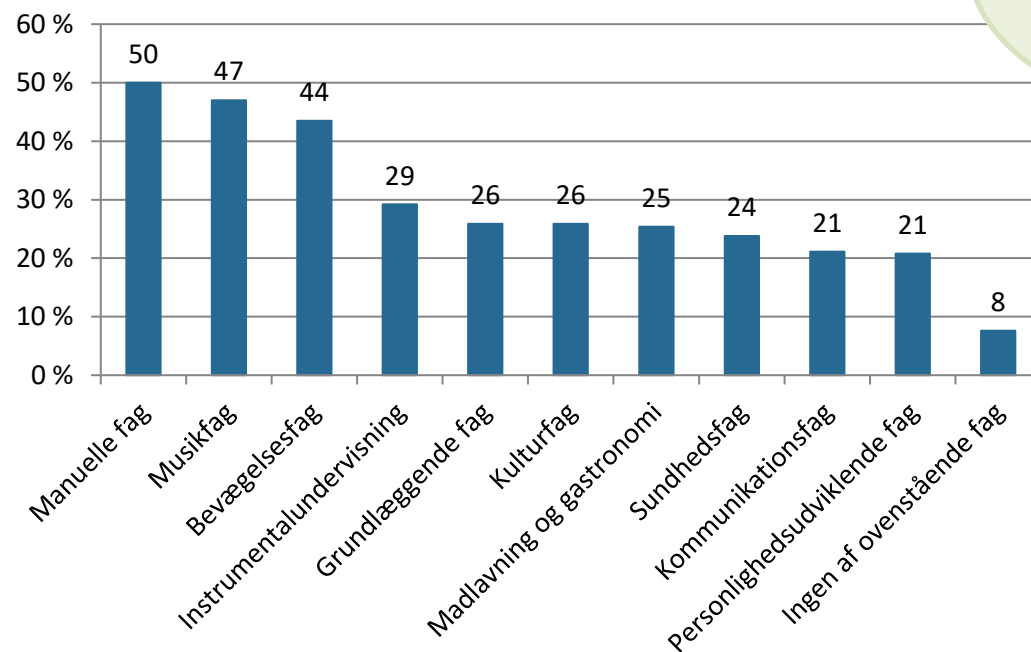
TEMA 3:

AFTENSKOLERNES FAG OG AKTIVITETER



AFTENSKOLERNES UDBUD AF FAGTYPER

Udbredelsen af fagtyper

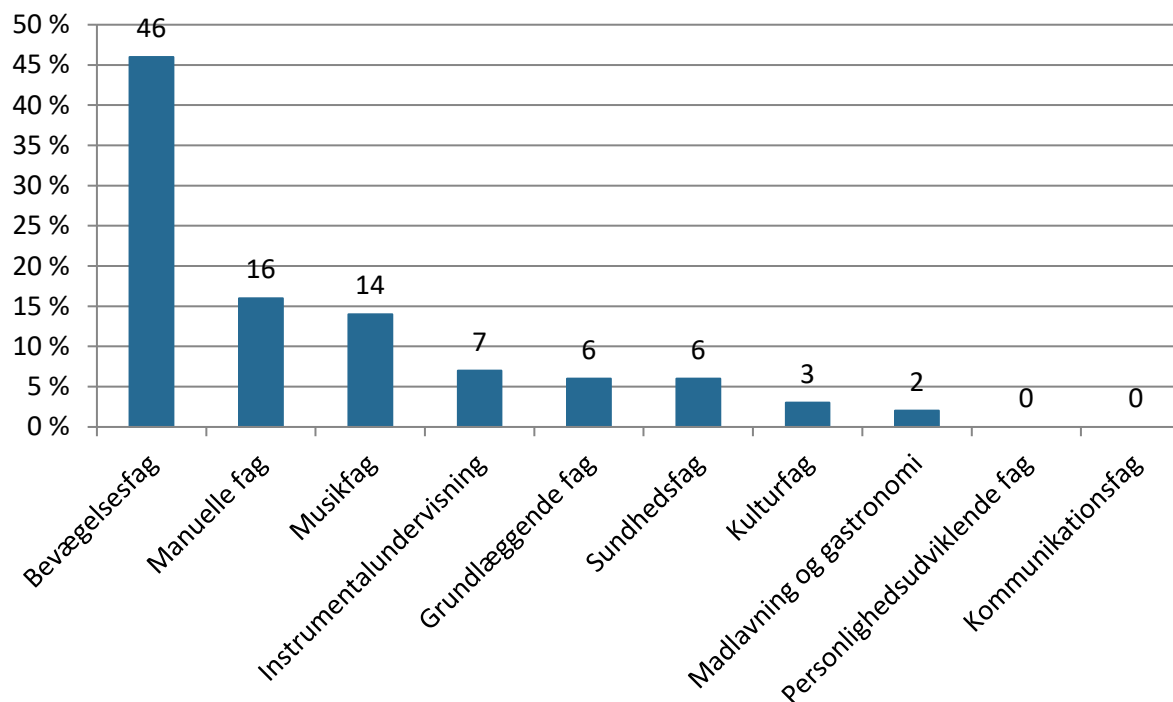


Flest aftenskoler har manuelle fag, musik og bevægelse

Figuren viser, hvor mange aftenskoler der i 2016 udbød kurser inden for de nævnte typer af fag (andele i pct.). n = 370. Respondenterne har haft mulighed for at sætte kryds ved alle de fagtyper, de udbyder kurser i, og derfor summerer andelen ikke til 100 pct.

BEVÆGELSESFAG ER DE FLERFAGLIGE AFTENSKOLERS STØRSTE FAGTYPE

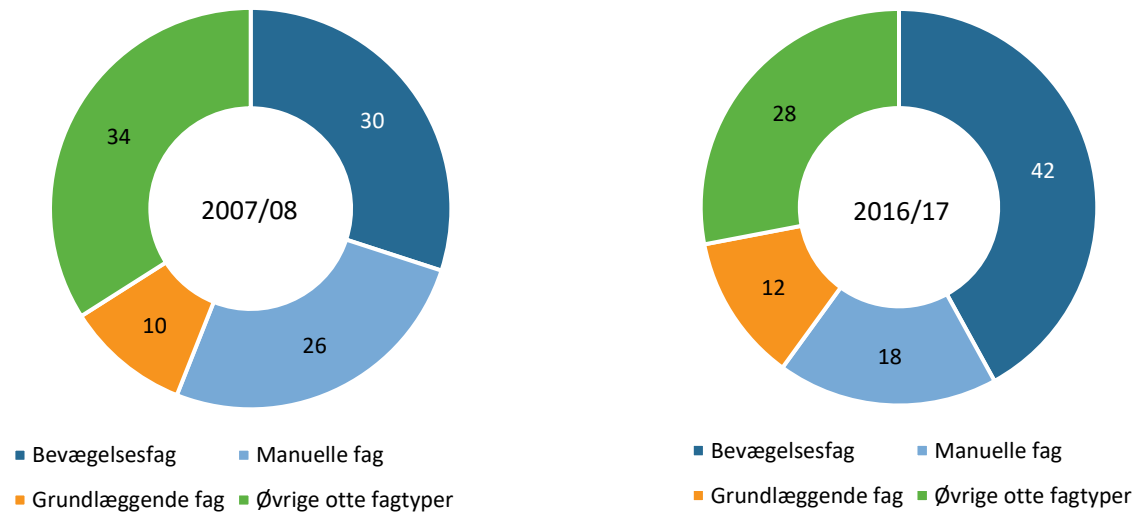
Aftenskolernes største fagtype (flerfaglige aftenskoler)



Figuren viser, hvilken fagtype der var aftenskolernes største i 2016 målt på flest undervisningstimer blandt de aftenskoler, der udbyder to eller flere fagtyper. n = 171.

UDVIKLINGSSPOR I AFTENSKOLERNES FAGUDBUD – ET CASESTUDIE PÅ 28 SKOLER

Udviklingen i kursusudbuddets fordeling på fagtyper på de 28 skoler fra 2007/08 til 2016/17 (i pct.)



Figuren viser fagtypernes andele af det samlede kursusudbud på de 28 skoler i hhv. 2007/08 og 2016/17



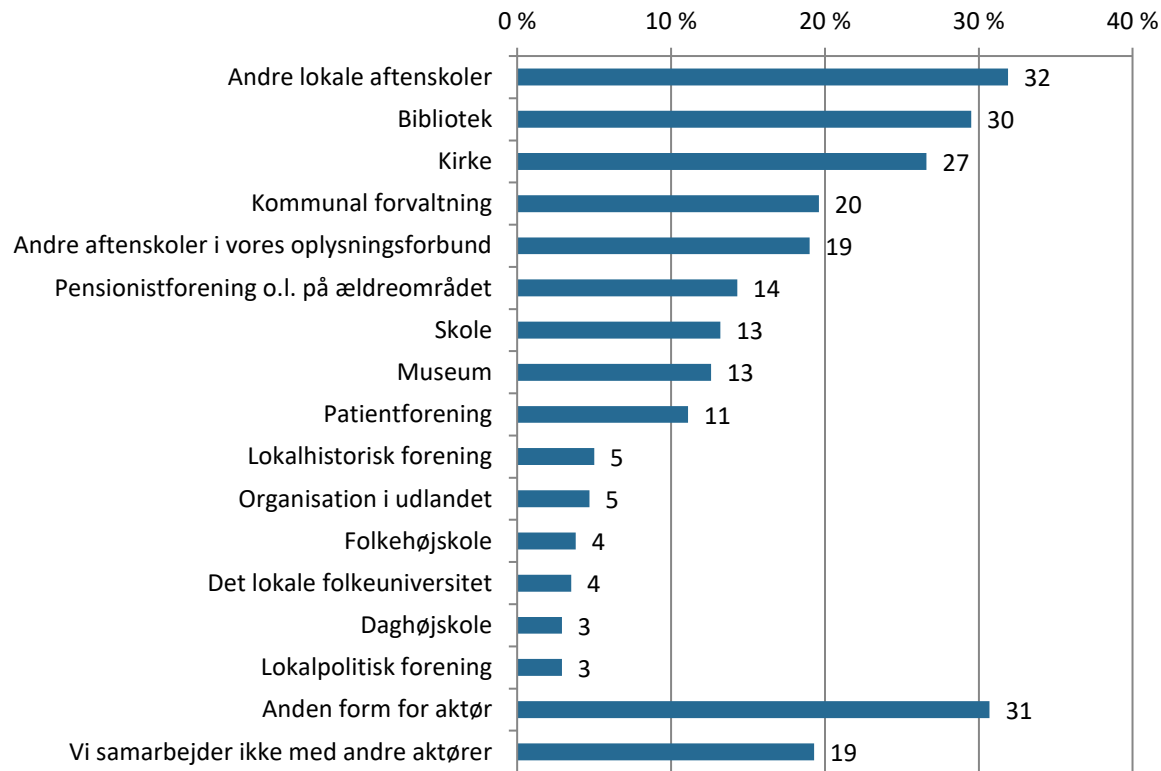
AFTENSKOLERNES SAMARBEJDSRELATIONER

- Stort samfundsmæssigt fokus på samskabelse og partnerskaber
- Partnerskaber indskrevet i folkeoplysningsloven i 2011
- Folkeoplysningspolitikkerne hylder partnerskaber og samarbejde på tværs af sektorer og forvaltninger
- 7 pct. af kommunerne giver særlige tilskud til partnerskaber på aftenskoleområdet

Partnerskaber fylder
mere i
hensigtserklæringer
end i praksis

AFTENSKOLERNES SAMARBEJDSRELATIONER

Hvem samarbejder aftenskolerne med?



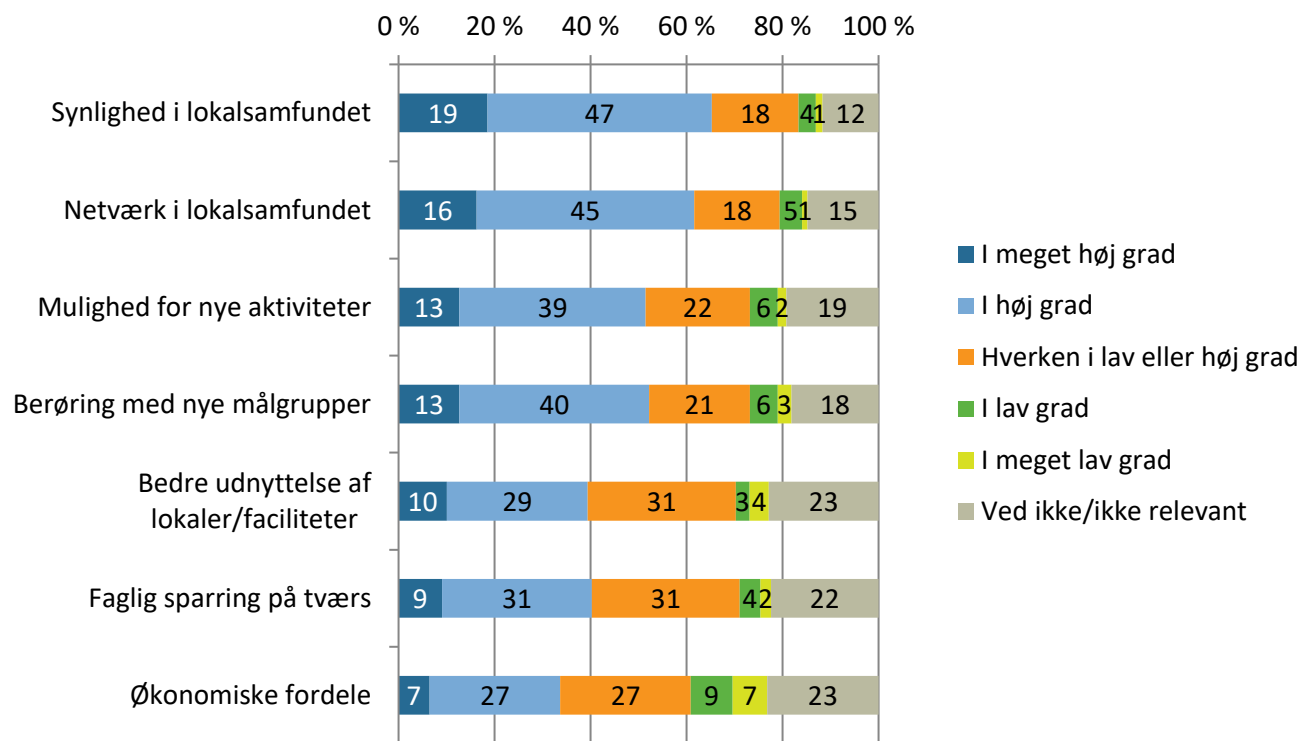
Mange aftenskoler samarbejder

Men aftenskoler er mindre orienteret mod samarbejde end mange andre aktører på folkeoplysningsområdet

Figuren viser andelen af aftenskoler, som inden for de seneste fem år har haft et samarbejde om aktiviteter, arrangementer eller projekter med andre aktører fordelt på aktørtyper. Respondenterne har haft mulighed for at vælge flere svarkategorier, og andelen summerer derfor ikke til 100 pct. n = 342

POSITIVE ERFARINGER MED SAMARBEJDE

Oplevede fordele ved samarbejde med andre aktører (pct.)



Figuren viser svarandele på spørgsmål om, i hvor høj grad aftenskolerne oplever de givne forhold som fordele ved at samarbejde med andre aktører. Spørgsmålet er stillet til de respondenter, der tidligere har angivet at samarbejde med andre aktører. n = 276

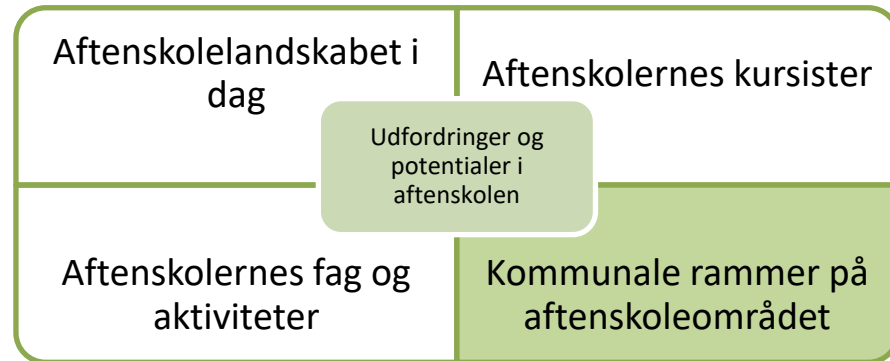
Udfordringer:
Ressourcekrævende,
personafhængighed,
koordination

Men flere oplever
fordele end ulemper



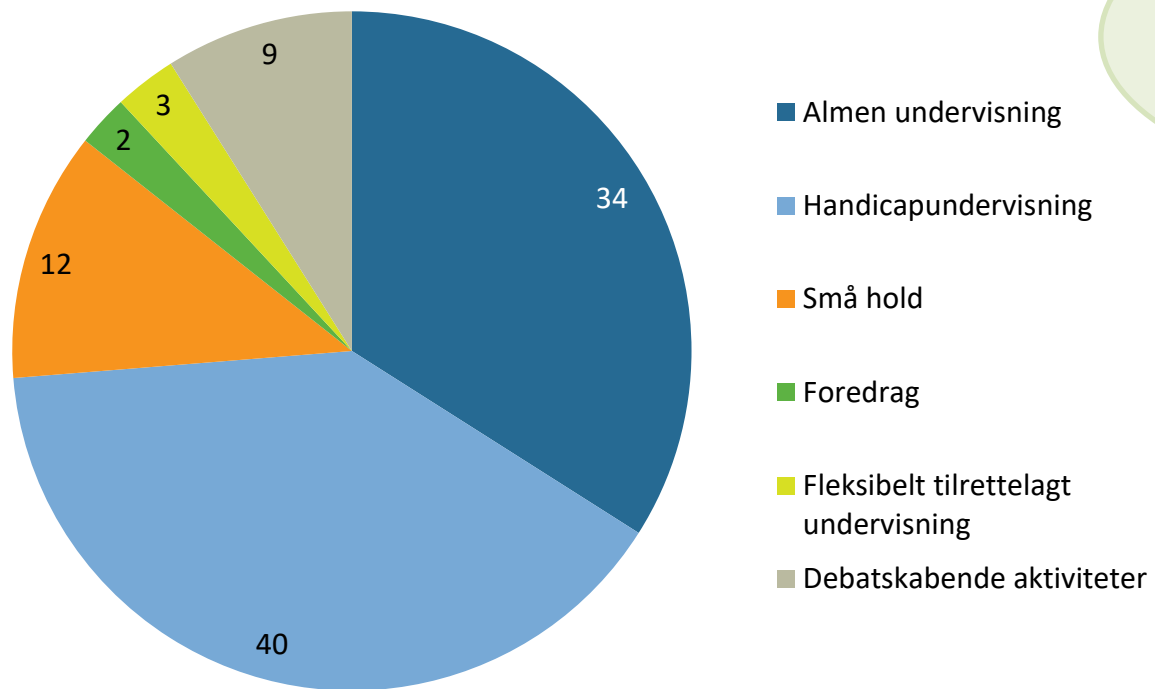
TEMA 4:

KOMMUNALE RAMMER PÅ AFTENSKOLEOMRÅDET



DE KOMMUNALE TILSKUDSRAMMER

Tilskud fordelt på tilrettelæggelsesformer (andel i pct.)



Et område med mange regler og paragraffer

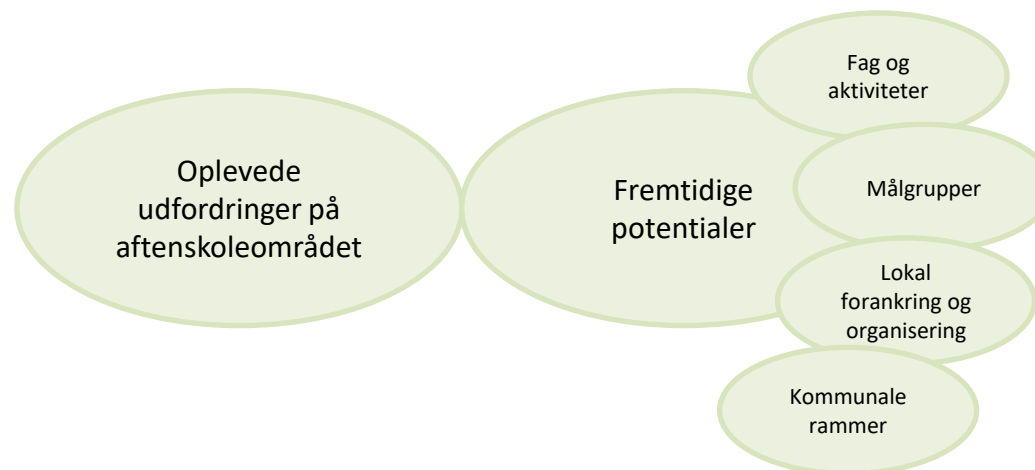
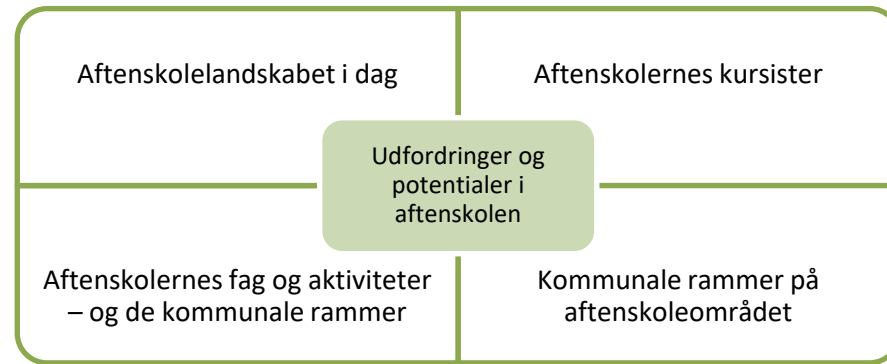
Flere nye bestemmelser over tid – men relativt begrænset brug

Fremmer eller hæmmer de mange bestemmelser udviklingen?

Kun tilskudsbeløbet fra de kommuner, som har angivet tilskuddets fordeling på tværs af tilrettelæggelsesformer, indgår i beregningen, n=65 kommuner. (Thøgersen 2021)

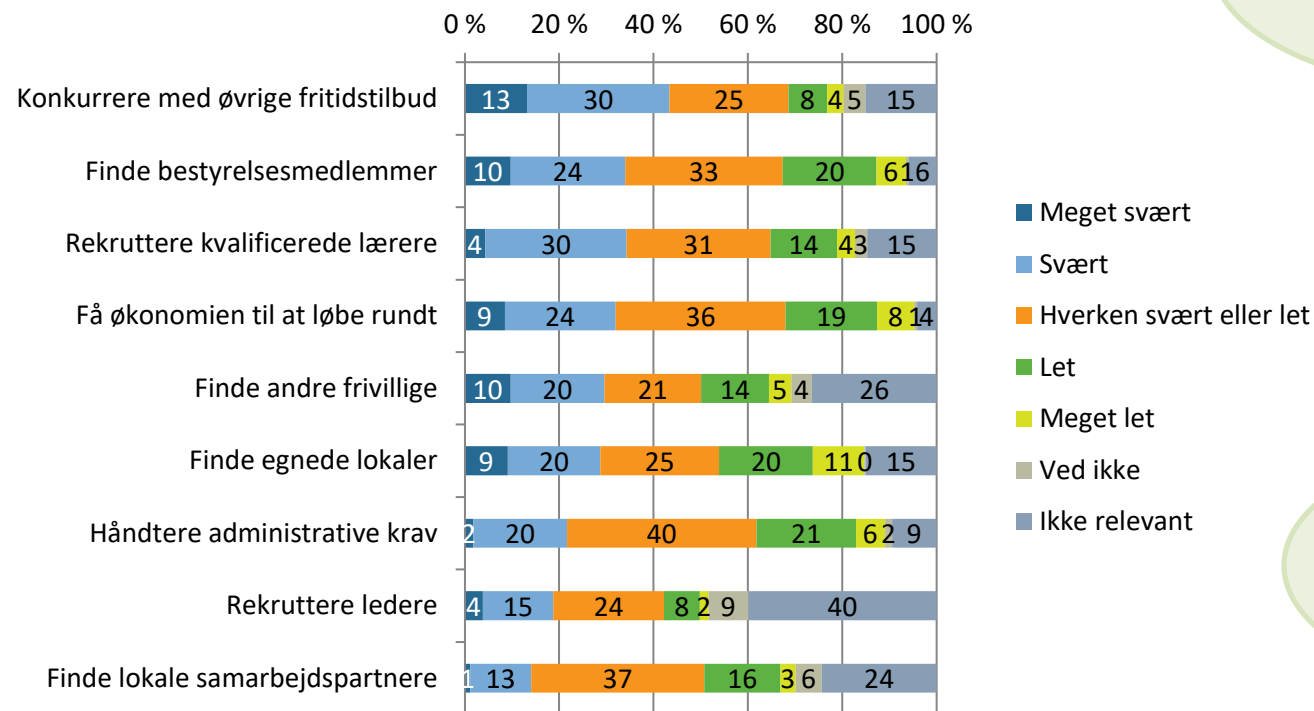


UDFORDRINGER OG POTENTIALER PÅ AFTENSKOLEOMRÅDET



AFTENSKOLERNES UDFORDRINGER

Oplevede udfordringer i hverdagen (pct.)



Figuren viser aftenskolernes svar på spørgsmålet 'Oplever I de følgende elementer i aftenskolernes daglige virke som let eller svært?' n=341.

Svært at konkurrere med andre fritidstilbud

De fleste aftenskoler ser positivt på fremtiden

Knap en tredjedel planlægger udviklingstiltag (særligt nye aktiviteter og samarbejder)



FREMTIDIGE POTENTIALER - FAG OG AKTIVITETER

Bevægelsesfag:

- Er de flerfaglige skolers største fag
- Udviklingssporene tyder på en stigning over tid
- Et område med mange andre udbydere
- Er der fortsat et potentiale?
- Og hvordan skal aftenskolerne skille sig ud på området?

Fagområder med færre udbydere:

- Manuelle fag som en stigende trend i samfundet?
- Sprog?

Fag som responderer på samfundets udfordringer:

- Bæredygtighed?
- Digitalisering?
- Etc.

Kan
aktivitetsudbuddet
øges?

Hvilke fag og trends
kan være særligt
interessante for
aftenskolerne?

Hvordan spiller
aftenskolernes tilbud
sammen med andre
tilbud? Og hvordan
skiller de sig ud?



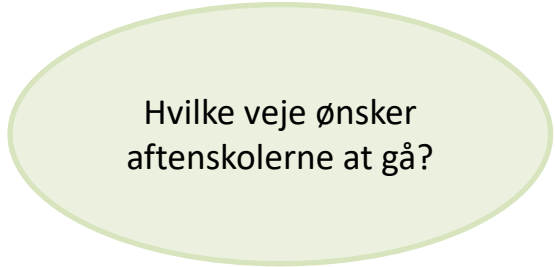
FREMTIDIGE POTENTIALER - MÅLGRUPPER

Flere af de samme?

- En stor og voksende gruppe
- Meningsfulde aktiviteter efter endt arbejdsliv

Nye målgrupper?

- Familier
- Yngre deltagere
- Mænd
- Særlige grupper
- Geografisk spredning



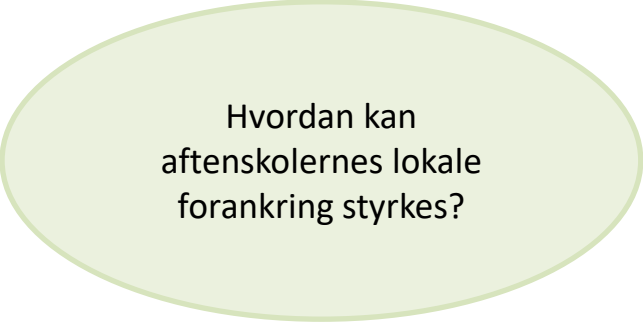
Hvordan når man ud til nye målgrupper?

- Samarbejde?
- Andre lokaliteter?
- Udviklingen af fag inden for de respektive målgruppers interesseområder? Andre formater?



FREMTIDIGE POTENTIALER – LOKAL FORANKRING OG ORGANISERING

- Potentiale for flere samarbejdsrelationer?
- Samrådenes rolle?
- Frivillighed?
- Øget mobilisering af lokalsamfundene?



Hvordan kan
aftenskolernes lokale
forankring styrkes?



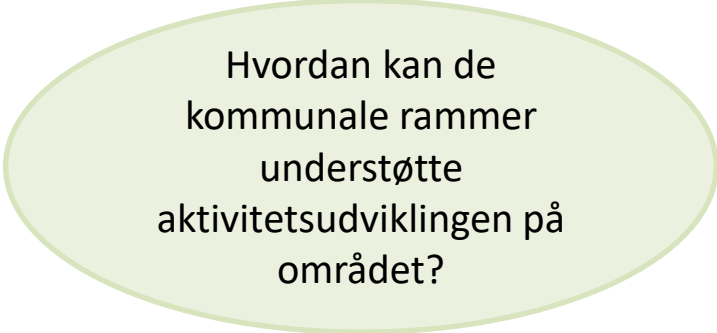
FREMTIDIGE POTENTIALER – KOMMUNALE RAMMER OG LOVGIVNINGEN

Hvilke barrierer er der?

- Lovmæssige barrierer?
- Kulturelle barrierer?
- Administrative barrierer?
- Økonomiske barrierer?

Hvad kan kommunerne gøre?

- Særlige tiltag ift. aktiviteter i yderområder?
- Facilitering af samarbejde mellem aftenskolerne?
- Facilitering af samarbejde mellem aftenskoler og andre kommunale aktører?
- Samarbejde omkring 'kommunale opgaver'?
- Administrative procedurer?



Hvordan kan de
kommunale rammer
understøtte
aktivitetsudviklingen på
området?



Tak for ordet

Fritidssamrådets konference og årsmøde 2021
Comwell Odense
28. oktober 2021

Senioranalytiker Malene Thøgersen
malene.thogersen@vifo.dk